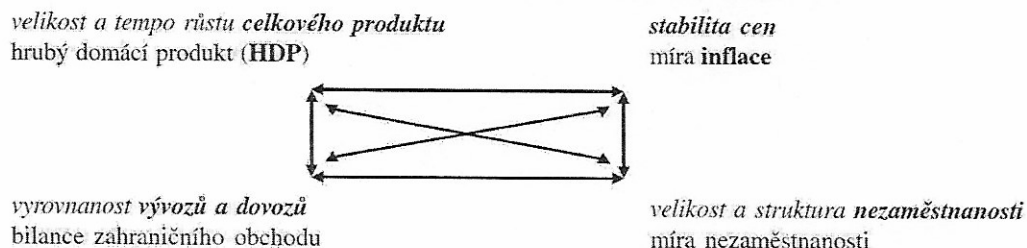

3.4 Hodnocení národního hospodářství

2. MA
2. MB

Na makroekonomické úrovni už jsme se zabydleli, zůstaneme tam ještě chvíli a objasníme si základní makroekonomické agregáty, tedy pojmy hrubý domácí produkt, národní důchod atd. Znalost těchto pojmů patří k dobrému ekonomovi jako znalost čtení a psaní, tak se neošivejte a netvařte kysele, nebojte se, nebude to bolet.

Než se pustím do výkladu samotného, uděláme si přehled, **co všechno je třeba sledovat při hodnocení národního hospodářství** jako celku. Pomůže nám v tom pomůcka, kterou nazýváme **magický čtyřúhelník**:

Obr. 10 Magický čtyřúhelník

Každou z výše uvedených veličin (agregátů) budeme studovat odděleně v samostatných kapitolách. Budu však velmi ráda, pokud si uvědomíte, že **tyto veličiny spolu velmi úzce souvisí a v praxi je nelze oddělit**. Ostatně je to i naznačeno směry vazebních šipek ve schématu. Velikost vyprodukovaných statků a služeb (HDP) měříme penězi, proto nás musí nutně zajímat inflace (znehodnocení peněz). Hodnota peněz a jejich znehodnocení souvisí mimo jiné i se zahraničním obchodem (v nejširším slova smyslu včetně přesunů kapitálu apod.). Zahraniční obchod úzce souvisí s velikostí HDP (vyprodukované statky nemusíme realizovat jen na domácím trhu, ale můžeme je prodat do zahraničí, a zase naopak statky dovezené ze zahraničí do HDP nemůžeme započítat), velikost produktu pak přímo ovlivňuje míru zaměstnanosti (pokud se ekonomice nedaří, roste nezaměstnanost, viz ekonomický růst a hospodářské cykly v kapitole 3.5). Ekonomové sledují i vztah mezi nezaměstnaností a inflací (tzv. Philipsova křivka). A našli bychom další souvislosti.

Začneme však postupně a nejdříve si vysvětlíme pojem **celkový produkt**.

3.4.1 Hrubý domácí produkt, hrubý národní produkt

Pod pojmem **celkový produkt** (popř. výkonnost národního hospodářství) většinou myslíme **množství statků a služeb, které ekonomika vyprodukovala za určité období** (většinou jeden rok).

Ekonomická teorie nám nabízí několik variant konkrétních ukazatelů měření celkového produktu.

Nejdůležitější jsou ukazatele

1. **hrubý domácí produkt (HDP)** = souhrn statků a služeb vyjádřený v penězích vytvořený za určité období (např. za rok) výrobními faktory (práce, přírodní zdroje, kapitál) na území státu, bez ohledu na to, zda jsou vlastněny občany státu nebo cizinci;
2. **hrubý národní produkt (HNP)** = souhrn statků a služeb vyjádřený v penězích vytvořený za určité období výrobními faktory ve vlastnictví občanů příslušné země, bez ohledu na to, zda výroba probíhala na území státu nebo v zahraničí.

Ukazatel **HDP je počítán na územním principu** a preferují ho evropské země. **Ukazatel HNP je postaven na národním principu** a používá jej především Severní Amerika. Oba tyto ukazatele se dají vzájemně přepočítat, pokud známe hodnotu čistého příjmu z majetku v zahraničí, a tím je zajištěna jejich obecná srovnatelnost. **V našich podmínkách budeme jako základní ukazatel měření výkonnosti naší ekonomiky používat hrubý domácí produkt (HDP).**